RSIV

Kennis delen. Krachten bundelen.

Aanleiding

Sinds de opkomst van social media zijn er zorgen over de invloed van online platforms op menselijk gedrag. Sociale mediaplatforms spelen namelijk een belangrijke rol in de manier waarop mensen informatie tot zich nemen, maatschappelijke ontwikkelingen interpreteren en hun opvattingen vormen.

Een recent onderzoek van het WODC belicht de rol van sociale media in het licht van polarisatie en rechtsextremistische groepen. Ook wordt er gekeken welke rol aanbevelingsalgoritmen en offline contacten spelen. De bevindingen van dit onderzoek zijn bruikbaar als achtergrond-informatie op het gebied van de wisselwerking tussen online en offline beïnvloeding en polariserende content.

Belangrijkste bevindingen

1: Borderline content als risico

Polariserende content op sociale media is niet per definitie extreem of strafbaar. Dit type content verscherpt het maatschappelijke debat en verduidelijkt verschillen. De WODC onderschrijft echter dat herhaalde blootstelling aan deze boodschappen kan lijden tot normalisering van vijandsbeelden of extremere overtuigingen. Het rapport haalt de term *borderline content* aan: inhoud die binnen wettelijke grenzen kan vallen, maar wel schadelijk of polariserend kan zijn.

2: Beperkte rol van aanbevelingsalgoritmen

Algoritmen kunnen gebruikers confronteren met vergelijkbare of polariserende inhoud. Toch blijken algoritmen minder bepalend op het gebied van polariserende content dan werd gedacht. Het eigen online gedrag blijkt minstens net zo belangrijk, waarbij gebruikers zelf kanalen opzoeken of deelnemen aan online gemeenschappen.

3: Online en offline beïnvloeding
Gebeurtenissen of persoonlijke omstandigheden kunnen aanleiding zijn om online aansluiting te zoeken bij bepaalde groepen of denkbeelden. Andersom kunnen deze groepen gelijkgestemden mobiliseren voor offline bijeenkomsten of acties. Deze wisselwerking tussen online en offline contexten blijkt essentieel. Offline contacten, sociale groepen en relaties versterken of versnellen vaak het proces.

4: Extreme content blijft toegankelijk
Ondanks inspanningen van platformen om extreme content te verwijderen, blijft informatie op verschillende online kanalen beschikbaar.

Conclusie

Sociale media spelen een rol bij gedragsbeïnvloeding en polariserende denkbeelden, soms met radicalisering tot gevolg. Het is echter meestal niet de enige of belangrijkste oorzaak. Het ontstaat door een combinatie van persoonlijke, sociale, online en offline factoren. Algoritmen blijken daarbij een beperktere invloed te hebben dan wordt aangenomen.

Aanbevelingen/handelingsperspectieven

- **Investeer in vroegsignalering en preventie**: train personen met een signaleringsfunctie in het herkennen van signalen van extreme online content;
- **Versterk digitale weerbaarheid en mediawijsheid**: geef scholen en leerlingen les over algoritmes, desinformatie en het controleren van online bronnen;
- **Blijf polariserende online netwerken monitoren**: investeer in analyseteams, deel signalen en deel periodiek risicoanalyses om (nieuwe) doelgroepen, narratieven en platformen in beeld te brengen;
- **Zet in op samenwerking tussen overheid, onderwijs, maatschappelijke organisaties en online platformen:** organiseer gezamenlijke kennisdagen, ontwikkel een gemeenschappelijke aanpak en zorg dat signalen multidisciplinair besproken worden;
- **Richt interventies niet alleen op online content, maar ook op sociale en offline omgeving**: versterk sociale netwerken, betrek ouders en combineer online interventies met psychosociale ondersteuning.